

درباره این مجموعه

«سمت»، به موجب اساسنامه و شرح وظایف خود، مأموریت تدارک و تدوین کتب درسی و مبنایی دانشگاه‌ها در رشته‌های علوم انسانی را بر عهده دارد. اما پیداست که کتاب‌ها، در نگاهی عام‌تر، رسانه آموزشی تنها یک مؤلفه از مؤلفه‌های چندگانه هر نظام آموزشی است و چنانچه سایر مؤلفه‌های آن نظام، نظیر برنامه درسی، روش تدریس و مهارت‌های بایسته در دانشجو، به درستی شکل نگیرد بهترین کتاب‌ها یا رسانه‌های آموزشی نیز اثربخشی لازم را در فرایند آموزش نخواهند داشت.

از این رو، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی «سمت»، پس از تأسیس گروه «مطالعات کتاب درسی دانشگاهی» و اهتمام به معیارسازی ساختار کتاب، تصمیم گرفت تا در گستره‌ای وسیع‌تر، واکاوی دیگر ابعاد آموزش دانشگاهی در هر یک از رشته‌های علوم انسانی را، به تفکیک رشته و موضوع، در دستور کار قرار دهد و در این راستا برنامه‌ریزی برای تدوین مجموعه «بازاندیشی آموزش دانشگاهی رشته‌های علوم انسانی»، که کتاب حاضر در زمره آن قرار می‌گیرد، آغاز گردید.

برای تأمین محتوای علمی این مجموعه، طراحی برنامه‌ای کلان‌نگرانه و ترسیم چشم‌اندازی دوراندیشانه نیاز بود و لذا پژوهشکده فعالیت خود را در چهار محور کلی برنامه‌ریزی کرد: (۱) فرهنگ‌سازی و زمینه‌سازی گفتمان علمی (از رهگذر بررسی تجارب دیگر ملل و فرهنگ‌ها و شناسایی رویکردهای علمی جدید در آموزش دانشگاهی رشته‌های علوم انسانی، و انتقال آن‌ها به محافل علمی کشور)؛ (۲) برگزاری هم‌اندیشی‌های تخصصی محدود (میان متخصصان حوزه‌های مرتبط با این موضوع، چه در مرحله آسیب‌شناسی وضعیت موجود و چه در مرحله یافتن راهکارهای نهایی)؛ (۳) اجرای طرح‌های پژوهشی (مبتنی بر نیازهای بومی جامعه دانشگاهی ایران)، (۴) زمینه‌سازی برای اجرایی شدن دستاوردها (و انعکاس یافته‌های پژوهشی به نهادهای سیاست‌گذار در برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه).

در تحقق محور نخست، و به منظور انتقال مباحث علمی جدید به محافل علمی کشور، ترجمه کتاب‌ها یا مجموعه مقالات منتخب و یا تألیف‌هایی روایت‌گرانه و گزارش‌گونه در دستور کار قرار گرفت، و در انتخاب گزینه‌های نهایی ترجمه برای هر کدام از رشته‌ها، آثار متعدد انگلیسی و غیرانگلیسی گردآوری و بررسی گردیده و معیارهایی خاص، با توجه به اهداف این مجموعه، مبنای گزینش نهایی واقع شده است. اتکای محتوای کتاب بر مبانی علمی مطرح در حوزه‌های روان‌شناسی یادگیری و تعلیم و تربیت، عدم اکتفای مؤلف به بیان تجارب شخصی و عملی، تأکید بر نیازهای مقطع دانشگاه (و نه مقاطع پیش‌تر از آن)، جامعیت نسبی در پرداختن به مؤلفه‌های گوناگون دخیل در فرایند آموزش و توجه به فناوری‌های جدید آموزشی و اقتضانات فضای مجازی نمونه‌هایی از معیارهای مد نظر بوده است.

فهرست جامع و روزآمدی از عناوین این مجموعه، در انتهای هر مجلد، ضمیمه گردیده است و بی‌تردید، این فهرست بر اساس نیازسنجی‌های آتی «سمت» گسترش خواهد یافت.

در اینجا لازم است از زحمات و تلاش‌های جناب آقای دکتر مهدی احمدی عضو هیئت علمی پژوهشکده تحقیق و توسعه سمت در ایده‌پردازی، پیگیری و خلق این مجموعه سپاسگزاری شود.

دوازده

پیشگفتار مترجم

انجمن تدریس روان‌شناسی بخش دوم انجمن روان‌شناسی امریکا^۱ است. این انجمن با پشتیبانی از ممتاز بودن در تدریس و یادگیری روان‌شناسی، در پی بالابردن آگاهی از رشته روان‌شناسی است. این انجمن خواهان ارتقای دانشوری تدریس و یادگیری است، از نیازهای مدرسان روان‌شناسی حمایت می‌کند و به دنبال توجه به ارزش حرفه تدریس است.

کتاب‌های متنوع و زیادی درباره آموزش روان‌شناسی در دو دهه اخیر نوشته شده‌اند. معرفی آثار این حوزه به دانشجویان و مدرسان روان‌شناسی و سایر رشته‌ها کمک می‌کند این رشته را بهتر درک و تدریس کنند و با کاربرد یافته‌های روان‌شناختی در آموزش روان‌شناسی و سایر رشته‌ها آشنا شوند و درعین حال امید است آن‌ها را به پژوهش در حوزه تدریس و یادگیری ترغیب کند. پیش از معرفی کتاب حاضر لازم می‌دانم بعضی آثار مرتبط و ارزشمند این حوزه را به خوانندگان معرفی کنم.

دیویس و باسلیس^۲ (۲۰۰۲) کتابی ۵۴۲ صفحه‌ای را ویرایش کرده‌اند که در آن موضوع‌های گوناگون از جمله ویژگی‌ها و مهارت‌های مدرسان کارآمد، تدریس در بافت زندگی دانشگاهی نوین، استفاده از فناوری در تدریس و تدریس دروس متفاوت روان‌شناسی بررسی شدند. بنیامین و همکارانش^۳ (۲۰۰۲) کتابی ۲۷۰ صفحه‌ای درباره آموزش درس روان‌شناسی مقدماتی ویرایش کرده‌اند. تمرکز این کتاب بر سنجش است. لوکاس و برنشتاین^۴ (۲۰۰۵) کتابی ۲۹۰ صفحه‌ای نوشته‌اند که موضوعات گوناگونی را درباره تدریس روان‌شناسی پوشش داده است، مانند انتخاب کتاب، تنظیم برنامه درسی، تهیه نظام برای نمره دادن، روزهای

---

1. American Psychological Association (APA)

2. Davis, S. F., & Buslist, W. (2008). *The teaching of psychology: Essays in Honor of Wilbert J. McKeachie and Charles L. Brewer*. UK: Taylor & Francis e-Library.

3. Benjamin, L. T. Jr., Daniel, R. S., & Brewer, C. L. (2002). *Handbook for teaching introductory psychology*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

4. Lucas, S., & Bernstein, D. A. (2005). *Teaching psychology: A step by step guide*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

آغازین نیمسال، ویژگی‌های مدرسان و یادگیری کارآمد، ارزیابی دانشجویان، روابط دانشجوی و استاد و کاربرد فناوری در تدریس. باسکسیت و دیویس^۱ (۲۰۰۶) کتابی ۳۷۲ صفحه‌ای با موضوع‌های متنوع ویرایش کرده‌اند. دان^۲ نویسنده یکی از فصل‌های این کتاب ارزشمند است. انتشارات وایلی با همکاری انتشارات بلکول سال ۲۰۰۸ چهار کتاب از مجموعه آموزش علم روان‌شناختی^۳ منتشر کرد که آموزش روان‌شناسی مقدماتی^۴، روان‌شناسی تحولی^۵، روش تحقیق در روان‌شناسی^۶ و آمار^۷ را بررسی می‌کنند. دان و همکارانش^۸ (۲۰۰۸) کتابی ۲۹۵ صفحه‌ای درباره تدریس تفکر نقادانه در روان‌شناسی ویرایش کرده‌اند.

هالپرن^۹ (۲۰۱۰) یکی از نویسندگان کتاب حاضر، کتابی ۲۳۱ صفحه‌ای ویرایش کرده که حاوی مقاله‌های کنفرانسی است که انجمن روان‌شناسی آمریکا برگزار کرد. هدف کنفرانس پاسخ‌دادن به این پرسش بود که «بر پایه اصول روان‌شناختی، چه برنامه با کیفیتی را می‌توان برای دانشجویان کارشناسی طراحی کرد؟» شرکت‌کنندگان ظرف یک هفته به نه پرسش درباره ایجاد برنامه‌های دانشگاهی مقطع کارشناسی پاسخ دادند.

آپتن و ترپ^{۱۰} (۲۰۱۰) کتابی ۳۲۵ صفحه‌ای درباره تدریس روان‌شناسی ویرایش کردند. فصل‌های این کتاب درباره وضعیت آموزش و روان‌شناسی در اروپا، تدریس در کلاس‌های بزرگ و متنوع، تدریس موضوع‌های حساس، کمک به دانشجو برای یافتن زندگی حرفه‌ای، افسانه‌ها و سوء برداشت‌ها درباره روان‌شناسی، استفاده از روان‌شناسی برای تدریس روان‌شناسی، نکته‌هایی درباره عرضه برنامه درسی، روش تدریس آمار، پژوهش دانشجویان مقطع کارشناسی، آموزش به دانشجویان تحصیلات تکمیلی و تدریس روان‌شناسی به دانشجویان سایر رشته‌هاست.

1. Buskist, W., Davis, S. F. (2006). *Handbook of the teaching of psychology*. Malden: Blackwell Publishing.
2. Dunn S. Dunn
3. Teaching Psychological Science series
4. Goss Lucas, S. (2008). *A guide to teaching introductory psychology*. Malden: Blackwell Publishing.
5. Knight, E. B., & Lee, E. L. (2008). *A guide to teaching developmental psychology*. Malden: Blackwell Publishing.
6. Savilhe, B. K. (2008). *A guide to teaching research methods in psychology*. Malden: Blackwell Publishing.
7. Hulsizer, M. R., & Woolf, L. M. (2008). *A guide to teaching statistics: Innovations and best practices*. Malden: Blackwell Publishing.
8. Dunn, D. S., Halonen J. S., & Smith, R. A. (2008). *Teaching critical thinking in psychology: A handbook of best practices*. UK: Blackwill Publishing.
9. Halpern, D. F. (Ed.). (2010). *Undergraduate education in psychology: A blueprint for the future of the discipline*. Washington, DC: American Psychological Association.
10. Upton, D., & Trapp, A. (2010). *Teaching psychology in higher education*. UK: Blackwell.

دان و همکارانش (۲۰۱۰) کتاب ۴۱۱ صفحه‌ای انتشارات آکسفورد را ویرایش کردند که تدریس در روز اول و روز آخر کلاس را بررسی می‌کند. نویسندگان کتاب حاضر یک فصل را به همین موضوع اختصاص داده‌اند. بعضی از مطالب این کتاب را، مانند پژوهش دانشجویان مقطع کارشناسی، می‌توان در سایر فصل‌های کتاب حاضر یافت.

انجمن روان‌شناسی آمریکا^۱ (۲۰۱۳) با هدف ترسیم چهارچوب کلی آموزش رشته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی، کتابچه‌ای ۷۰ صفحه‌ای با نام نسخه دوم راهنمای رشته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی منتشر کرده است. بخش اصلی کتابچه که حدود ۳۰ صفحه است، هدف‌های پنج‌گانه رشته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی را توضیح می‌دهد. در کتاب حاضر بارها به این کتابچه اشاره شده است و رئیس کارگروه انجمن روان‌شناسی آمریکا که مسئول تهیه این سند بود، در کتاب حاضر فصلی درباره موضوع آن کتابچه نوشته است.

پاپاگئورگیو و همکارانش^۲ (۲۰۱۵) کتابی ۲۱۶ صفحه‌ای درباره این موضوعات نوشته‌اند: (۱) نیاز به بازنگری در برنامه‌های دوره کارشناسی رشته روان‌شناسی، (۲) معرفی یادگیری مسئله‌مدار، (۳) توضیح شیوه ارزیابی دانشجویان در برنامه مسئله‌مدار، (۴) پیشنهاد برنامه درسی مسئله‌مدار برای روان‌شناسی و (۵) عرضه نمونه‌های یادگیری مسئله‌مدار. این کتاب بیش از آن که درباره آموزش رشته روان‌شناسی باشد، یک روش آموزش به نام «یادگیری مسئله‌مدار» را شرح می‌دهد که مختص روان‌شناسی نیست و سایر رشته‌ها هم می‌توانند از آن برای آموزش استفاده کنند اما گستره کاربردش محدود است.

کتاب حاضر

دان استاد تمام روان‌شناسی، رئیس برنامه یادگیری عمومی^۳ در کالج موراویان، رئیس پیشین انجمن تدریس روان‌شناسی آمریکا و مدیر برنامه‌ریزی کنفرانس‌های بین‌المللی انجمن یادشده است. تخصص او روان‌شناسی اجتماعی است؛ اما یکی از علایق اصلی‌اش یادگیری، تدریس و آموزش روان‌شناسی و علوم انسانی است. سال ۲۰۱۳ بنیاد روان‌شناسی آمریکا^۴ او را به دریافت

1. American Psychological Association. (2013). *APA guidelines for the undergraduate psychology major: Version 2.0*. Retrieved from <http://www.apa.org/ed/pricollege/undergrad/index.aspx>
2. Papageorgiou, A., McCroried, P., Georgiades, S., & Perdikogianni, M. (2015). *Psychology for psychologists: A problem based approach to undergraduate psychology teaching*. UK: Palgrave Macmillan.
3. Learning in Common (LinC) Curriculum
4. American Psychological Foundation

جایزه تدریس ممتاز روان‌شناسی^۱ مفتخر کرد. او سردبیر «کتاب‌نامه‌های آکسفورد: حوزه روان‌شناسی»^۲ است.

دان سال ۲۰۱۵ کتاب *راهنمای آکسفورد برای آموزش روان‌شناسی*^۳ را ویرایش کرد. او در این کتاب جدید، مفصل و جامع درباره موضوع‌ها و مسائل آموزش رشته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی ۶۷ فصل را ویرایش کرده و بعضی از فصل‌های آن را نوشته است. این کتاب با موضوع آموزش روان‌شناسی در دانشگاه‌ها ارتباط مستقیم و ویژه دارد و از لحاظ شکل و محتوا کاملاً مناسب ترجمه است؛ اما حجمش زیاد و حدود ۹۰۰ صفحه است که مسلماً تعداد صفحات نسخه ترجمه شده از این هم فراتر خواهد رفت، از این رو تصمیم گرفته شد در گام نخست گزیده‌ای از این کتاب ترجمه شود. بخش اول کتاب با عنوان «پیش‌زمینه و مقدمه» حاوی ۴ فصل است. بخش دوم با نام «علم آموزش و مسائل کاربردی» ۱۹ فصل دارد. پس از مطالعه کامل این دو بخش، ۱۵ فصل یا مقاله برای ترجمه انتخاب شدند که بدین ترتیب حلقه اتصال فصل‌های کتاب حفظ شده است، یعنی نظم و روندی در طرح ترجمه حاضر وجود دارد که دان (۲۰۱۵) برای تنظیم فصل‌های کتاب در نظر گرفت.

فصل اول^۴ بیان مسئله و معرفی کتاب است. فصل دوم^۵ نگرش‌ها و رفتارهایی را معرفی می‌کند که توانایی تدریس را در بیرون و درون کلاس ارتقا می‌دهند. فصل سوم^۶ را رئیس کارگروه تهیه راهنمای رشته روان‌شناسی در مقطع کارشناسی نوشته است. فصل چهارم^۷ از اهمیت برنامه‌ریزی دقیق برای کلاس روان‌شناسی سخن می‌گوید و ایده‌هایی را در این زمینه مطرح می‌کند. فصل پنجم^۸ برای اولین و آخرین روز کلاس روان‌شناسی ایده‌هایی ارائه می‌کند. فصل ششم^۹ تفکر نقادانه به دانشجویان رشته روان‌شناسی را آموزش می‌دهد. فصل هفتم^{۱۰} راهبردهایی برای امتحان گرفتن در کلاس‌های دانشگاه را (با تمرکز ویژه بر کلاس‌های روان‌شناسی) عرضه می‌کند. فصل هشتم^{۱۱} به مدیریت کلاس می‌پردازد و فصل

1. Charles L. Brewer Award for Distinguished Teaching of Psychology
2. Oxford Bibliographies: Psychology
3. *The Oxford Handbook of Undergraduate Psychology Education*
4. Psychology Education: An Overview of Opportunities
5. Teaching Psychology: Reflecting on the Art and Science of Quality Pedagogy
6. Disciplinary Initiatives in Psychology Education: Retrospect and Prospect
7. Designing the Psychology Course: Syllabus, Readings, and Assignments
8. Smart Starts and Happy Endings: Wise Choices for the First and Last Days of Class
9. Teaching Critical Thinking to Promote Learning
10. Evaluating Learning: Designing Effective Quizzes, Tests, and Final Exams for Psychology Courses
11. The Head of the Class: Classroom Management and Presentation Choices

نهم^۱ موضوع ممتاز شدن در زمینه تدریس را بررسی می کند. در فصل دهم^۲ به این واقعیت توجه می شود که روان شناسی یک رشته علمی و آزمایش کردن در ذات آن است. یکی از راهبردهای افزایش یادگیری دانشجویان روان شناسی این است که آنان را وارد فعالیتهای آزمایشگاهی کنیم. در این فصل برای ایجاد یک کلاس روان شناسی آزمایشگاهی، راهنمایی هایی ارائه شده اند. فصل یازدهم^۳ به نیازهای دانشجویان غیر سنتی به طور عام و دانشجویان رشته روان شناسی به طور خاص می پردازد. فصل های دوازدهم^۴ و سیزدهم^۵ ارتباط نوشتاری و شفاهی را آموزش می دهند که جزء هدف های آموزش رشته روان شناسی در مقطع کارشناسی است. در فصل چهاردهم^۶ پژوهش در مقطع کارشناسی مطرح می شود و فصل پانزدهم^۷ فناوری هایی را معرفی می کند که در تدریس می توان آن ها را به کار برد.

ویژگی ممتاز کتاب این است که نویسندگان هر فصل در زمینه موضوع آن فصل صاحب نظرند. همه نویسندگان فصل های این کتاب مدرس روان شناسی اند. مدرسان رشته روان شناسی در مقطع کارشناسی، مخاطبان اصلی کتاب اند. مدرسان درس روان شناسی برای سایر رشته ها، مدرسان روان شناسی در مقاطع بالاتر و دانشجویان رشته های گوناگون روان شناسی، علوم تربیتی و رشته های مرتبط نیز می توانند از این کتاب بهره ببرند.

-
1. Becoming an Excellent Teacher
  2. Teaching Laboratory Courses in Psychology
  3. Addressing the Needs of Nontraditional Students in Psychology
  4. Teaching Writing for Psychology Courses
  5. Speaking Well: Promoting Effective Oral Presentation Skills Across the Psychology Curriculum
  6. Directing Undergraduate Research in Independent Studies, Honors, and Thesis Projects
  7. Using Technology Effectively in the Psychology Classroom